

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 53/15

Kronika Loštic od JUDr. Richarda Fischera uvádí: „ . . . pozoruhodny jsou v domech kolem náměstí velké světnice, zejména v domě č. 53. To se vysvětluje právě tím, že měšťané měli právo vařit a čepovat pivo ve svých domech a nálevny užívalo se také jako tančírny, jelikož tehdy sálu v Lošticích nebylo“. Richard Fischer, mladší bratr Čenka, narozen 27. 3. 1872, dosáhl titulu JUDr., byl advokátem v Olomouci a od roku 1923 do roku 1939 byl starostou města Olomouce.

Známí majitelé domu:

1800 – František Červinka, obuvník

1819 – Tomáš Fischer st. (rodina do Loštic přišla ze Žadlovic již v roce 1798), rolník - jeho babička, roz. Červinková z č. 53

1853 – Gustav Fischer st.

1862 – Barbora Fischerová

1869 – Čeněk Fischer st.

1871 – Gustav Fischer nejml.

1880 – Čeněk Fischer nejml.

– od roku 1927 do roku 1931 byl starostou města Loštic

František Rosulek

Jiří Rosulek, Magda Marečková

Budova č. p. 55/11

Jan Weinlich se vyučil punčochářem u svého otce Benedikta. Není známo, zda punčochy vyráběl ručně nebo již strojně. Je ale pozoruhodné, že od roku 1887, t. j. od přechodu do *Společenstva živností* je u Benedikta Weinliche zaznamenáno asi 15 tovaryšů a to z míst jako je Konice, Maletín, Opava, Rožnov, Jablonné, Horažďovice, Proseč aj. V době osamostatnění Jana Weinliche byl majitelem domu na náměstí č. 55 Vincenc Albrecht. Ten zde provozoval hostinec a v roce 1905 budovu prodal společnosti *Deutsches Haus in Müglitz*. Jan Weinlich se v roce 1903 stal nájemcem těchto prostor, kterým byl až do roku 1918, kdy mu zemřela manželka Kateřina. Na počátku století měl dům i nájemní byty. V roce 1907 zde žila např. rodina Antonína Kleina, krejčího.

Známí majitelé domu:

1798 – Josef Albrecht

1861 – Vincenc Albrecht st.,
člen správní rady pivovaru

1900 – Vincenc Albrecht ml.

1905 – *Deutsches Haus in Müglitz*

1903 – 1918 – Jan Weinlich, pronájemce,
výroba punčoch

1919 – Občanská záložna

MěNV Loštice

A.W. s.r.o. Loštice

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 54/13

Jakub Vašátků byl majitelem i domu č. p. 62, dnešní *Hotel U Coufalů*. Dům č. p. 54 byl v 16. století uváděn jako „sirotčí grunt“. Takto jej mohl koupit kdokoliv za velmi málo peněz. Kronika JUDr. Richarda Fischera dále uvádí humornou příhodu z pol. 19. století: „Dne 24. 8. 1843 oznámil nájemce pivovaru A. Oppitz, že se přiváží mnoho cizího piva do Loštic potajmu (*Einschwärzung*), a že to činí i právovareční měšťané. Tak v posledních dnech měšťan Tomáš Fischer ml. (nar. pp 1797 na č. 54, majitel domu č.53) přivezl si 1/2 vědra žadlovského piva a když to přišli k němu zjistiti, dal se do hádky, chtěl pivo nechat

Četnická stanice za 1. světové války

vytéci a pak vzal sekeru a soudek rozbil. Tomáš Fischer dostal za to pořádkový trest 3 hodiny vězení, 2 zl. pokuty a se sládkem se pak vyrovnal“. Můžeme se jen domnívat, z jakého důvodu pivo do Loštic dováželi tajně. Buď byla výroba nákladná a právovarečníci – majitelé domů na náměstí – neměli na náklady nebo šlo čistě o směnu za jiné zboží a nekalý obchod nebo byl majitel práva prostě líný vařit a chtěl si tak ušetřit práci. V roce 1901 se v domě narodil jeden z nejvýznamnějších loštických rodáků, podplukovník Ladislav Bedřich, pobočník Ludvíka Svobody. Rodina jeho otce, který byl v Lošticích četníkem, žila v domě v nájemním bytě. Z dějin domu dále například v kronikách zápis: „... pan Otto Löff se v roce 1933 se svou ženou, vnučkou Ecksteinových – Ernou (Arnoštkou), stěhuje do Loštic z Litomyšle“. V přízemí domu upravil prostornou prodejnu. Roku 1935 zahájil prodej smíšeného zboží. Prodával potraviny, sklo, porcelán, kuchyňské potřeby a drobné železářské zboží. Není to jediný případ, kdy se rodinní příslušníci i přes generaci vrací do Loštic, kde se zdá, že obchody i život samotný jen kvetly. Město bylo na hlavní trase do Olomouce, neslo tak mnoho výhod pro obyvatele. Tak například i pan Vojtěch Pozníček, majitel textilního obchodu ve Štítech, v roce 1938 odešel ze zabraných Sudet a s rodinou se přestěhoval do Loštic. Po válce koupil tento dům z fondu židovského majetku. V roce 1947 dokončil jeho opravu. V roce 1950 mu byl dům zkonfiskován. Židovský majitel, pan Otto Löff, byl deportován spolu se ženou 26. 6. 1942 transportem AAF z Olomouce do Terezína a 1. 9. 1942 z Terezína do vyhlazovacího tábora Raasika (Estonsko), kde byli krátce po příjezdu zavražděni.

Známí majitelé domu:

1597 – Jakub Vašátek, majitel domu č. 62

1797 – Tomáš Fischer st.

1805 – Václav Weintoch, dcera Kateřina, první žena Alexiuse Drlíka z č. 115

1819 – František Červinka

1893 – Solomon a Johana Eckstein, v patře domu četnická stanice, rodina vlastní i dům v Žadlovické ulici č. XIII., na č. 54 nájemní dům a obchod – máslo, tvaroh, vejce

1927 – Bruno, Julie, Lína/Evelína Eckstein, Lína Eckstein provdána za Ignace Schimerleho, Litomyšl

1933 – Otto Löff, manžel Erny (Arnoštky) roz. Schimerl, funkcionář fotbalového klubu Loštice, člen loštických kapel včetně kapely sokolské.

1946 – Vojtěch Pozníček

Jednota

Veselá, Bečková

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 62/9 Hostinec U Labutě/Hotel U Coufalů

V 16. století se chmel pěstoval na polích pána z Búzova kolem Loštic, ale sbíral se i na divoko. Pivo se vařilo jen v právovarečných domech na náměstí. Povolení vařit pivo dostávali měšťané od pána panství. Z kronik se dozvídáme o konšelu Borovičkovi, který roku 1581 zakládá první úřední knihu - *Registra rychtářská pro zapisování všelijakých dobrých i zlých věcí, neb se tak sluší*. Pan Borovička byl jistě moralista - dozvídáme se o osobním hlídání rybníků proti zlodějům, patří mu i omluvy za nepodložené urážky od sousedů před zemským soudem v Olomouci. Stává se městským konšelem - členem městské rady. Borovička byl

také městským purkmistrem - starostou a i písařem. V 18. století je majitelem domu jistý Franc Heuman, krupař. *Krupařství* bylo řemeslo a obchodovalo se kroupami, prosem, jáhlami, ale především moukou, od mlynáře překupovanou, pro potřeby obyvatel města. Na počátku minulého století, za vedení rodiny Coufalovy, se dům stal vyhlášeným hotelem s výbornou kuchyní a službami.

Známí majitelé domu:

- 1534 – Martin Polák, hrnčíř, konšel a r. 1536 – purkmistr
- 1540 – Jan Polák, syn
- 1543 – sirotčí díl Vaněk, sladovník, manželka Lučina Nezvalova z č. p. 61 – sirotčí díl Vávra Trávníček, učitel z Netolic
- 1568 – Vavřinec Penč
- 1575 – Samuel Borovička, konšel, purkmistr, písař, vlastní i dům č. 124, na ulici do Olomouce
- 1591 – Václav Netolický z Úsova, loštický kněz
- 1593 – Simon Martinek - velmi krátce, umírá a ten samý rok Ondřej Poučný
- 1597 – Jakub Vašátek/Vašátka/Vašatek/Vašatka - není jisté, majitel i dalšího rynkovního domu č. 54
- 1599 – Martin Vaňek z Moravičan
- 1606 – Jan Matěj, s povinností starat se o vdovu Rozinu Vaňkovou a sirotky
- 1609 – Matěj Komínek, kovář, kupuje dům i povinností starat se o vdovu Rozinu Vaňkovou a sirotky
- 1631 – Jiří Hlavička z Třeštiny, kovář, Barbora Hlavičková, vdova
- 1648 – Jakub Kolbich z Oujezda/Ujezda
- 1659 – Matouš Skurek, řezník
- 1704 – Pavel Škurek
- 1727 – Stanislav Krbec, kupuje dům šenkovní, první zmínka o hostinci - Mariana Krbcová, vdova
- 1732 – Jiří Zamykal, vdova Mariana Krbcová si vyměňuje při prodeji z každé várky půl vědérka předního piva a dva kadelátkové (švestkové) stromy u včel
- 1739 – Dr. Daniel Stejner z Olomouce, lékař – chirurg
- 1741 – Franc Heuman, krupař
- 1775 – Martin Sommer, zeť Heumana
- 1797 – Jan Sommer, manželka Hedvika roz. Drlíková Rodina Sommerová více jak 90 let
- 1888 – Gustav Hladisch, bratr Klementa Hladische majitele č. 116
- 1900 – František Coufal, hostinec, nájemní byty, kinosál, *Sokol*
- 1951 – znárodněno - Jednota
- 1991 – restituce - dům vrácen potomkům p. Coufala

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 63/7

Edmund Knöpfelmacher přišel do Loštic v roce 1888 z Německé Huzové a koupil na náměstí dům č. 63 od měšťana Františka Albrechta. Jeho žena Charlota byla roz. Ecksteinová. Pan Knöpfelmacher vykupoval vejíčka ve velkém a na dvoře a ve skladech měl kádě, kde vejce nakládal do vápna. V zimních měsících je rozprodával. Při manipulaci rozbitá vejce chodil nabízet cukrářům a pekařům. Měl dva syny, Sigmunda a Ottu. Dům byl nájemní a v kronikách je spojován s mnoha rodinami. Žila zde např. rodina knihaře Josefa Kováře (1888), Jana Beneše, kamnáře, Antonín Pika, pekař (1905), měl zde ve dvoře svou pekařskou dílnu, koželuha Aloise Hausera (1910) a byla zde i trafika paní Římské (1914) nebo holičství Vlastimila Boháče (1904). V roce 1933 kupuje Edmund Knöpfelmacher další dům č. 67 od manželů Nevrlých. Zdá se, že to byl velmi podnikavý muž. V roce 1915 byl odveden do války. V té druhé válce, byl spolu s ostatními deportován do koncentračního tábora Terezín a dále do Treblinky, kde v roce 1942 zemřel. Byl to mimo jiné i poslední předseda Židovské obce v Lošticích. Krátce před transportem rodiny byl zatčen a zastřelen mladičský Otto Knöpfelmacher, student litovelského gymnázia.

Otto Knöpfelmacher

Známí majitelé domu:

- 1798 – Josef Albrecht
- 1836 – Vincenc Albrecht, stařešina pivovaru, ve správní radě více jak 20 let
- 1870 – František Albrecht, právovarečný měšťan
- 1888 – Edmund Knöpfelmacher, nájemní dům, obchod smíšeným zbožím, člen rady města
- 1945 – obec
- 1961 – demolice
- 1962 – nový nájemní dům, obec

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 64/5 Lékárna

Na základě dekretu ze 17. 2. 1871 č. 1523 a na základě kupní smlouvy z 20. 2. 1871 prodali *První rolnické sladovně a pivovaru* v Lošticích právovarečníci, volné uskupení, své podíly pivovaru. Ačkoliv byl právovarečný měšťan, nové stanovy pro vaření piva však majitel domu č. 64 Jan Nepožitek, nepodepsal. Tím byl ze spolku vyloučen a ztratil nárok na dividendu. Snad již od 18. století byl v domě i hostinec *U žlutého lva*, na čas v letech 1860 až 1888 přejmenovaný na *U zlaté koruny*. Majitel domu na konci 19. století, Vincenc Rašner, byl vyučen knihařem a tím se v Praze i živil. Vyženil zde podnik na výrobu rukavic a přešel z knihtisku na oděvnictví. Pocházel z Jeřmaně u Bouzova, okolí Loštic dobře znal. Když byl v Praze nedostatek dělníků, přišel Rašner na myšlenku zařídit výrobu rukavic v Lošticích, kde bylo pracovních sil dostatek. A tak firmu s tchánem přesídlili. Výrobná střídá adresy až nakonec Rašner koupil dům č. 64 na náměstí za 11 000 zl. S dvaceti dělníky začínal, po pár letech měl výrobu na rukavice, kde pracovalo 250 dělníků. Filiálku zřídil na Bouzově s 20 šicími stroji. Odbyt rukavic šel hlavně do Anglie, kde vše řídil syn, Vincenc Rašner ml.

Vývozní cla a omezení však přivedly firmu až k uzavření roku 1910. Prodal pak i dům č. 64 Vincencu Stiborkovi, poštmistrovi a odešel do Slavonie na velkostatek. Obci sloužil pan Rašner velmi dobře. Jeho dílem je např. nová cesta k Moravičanům nebo zavedení telegrafu v roce 1895. Práce ve prospěch města a kraje byla pro něj důležitá především. Nový poštovní Vincenc Stiborek 1. dubna roku 1910 zařídil nové poštovní místnosti v domě č. 64. Dříve pošta sídlila v domě č. 12. Pan Stiborek zajistil i tzv. *Službu přespolního listonoše*. Docházel do obcí Žadlovice, Pavlova, Lechovic, Radnice, Palonína a Obectova. Do té doby musely obce zajišťovat dovoz pošty do obce z nádraží v Moravičanech na vlastní náklady.

Známí majitelé domu:

- 1755 – kroniky uvádí na č. p. 64 starodávnou hospodu
- 1841 – Jan Nepožitek, právovarečný měšťan
- 1862 – Jan a Kateřina Nepožítkoví
- 1888 – Alois Nepožitek, hostinský, městský tajemník
- 1888 – Vincenc Rašner, knihař, rukavičkář, stěhují se z domu č. 87
- 1910 – Vincenc Stiborek z Křetína, poštmistr, Pošta
- 1939 – Karel Voborský, lékárník
- Ing. Petr Voborský

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 65/3 Hostinec U černého orla alias Dům U Linhartů

V kronice JUDr. Fischera se uvádí toto: „Je starým zvykem, že hospodám ve městech se dávala jména buď podle majitelů, podle událostí, zvířat apod. V Lošticích se nejstarší zájezdní hospoda v domě č. 166 jmenovala „U modré hvězdy“, v domě č. 13 byla stará hospoda „U černého orla“, vedle v domě č. 14 J. Hatlanka byla hospoda „U tří kaprů“, v č. 51 býval hostinec „U zeleného stromu“, v č. 54 Františka Červinky bylo „U bílého koníčka“, v č. 62 byla známá hospoda „U bílé labutě“, přes jedno v domě č. 64 byla hospoda „U žlutého lva“, od roku 1860 do r. 1888 „U zlaté koruny“, v č. 65 byla r. 1829 hospoda „U černého orla“, i když majitel navrhoval „U štěstěny“ (zur Glückgöttin). Hostinec U Černého orla se v Lošticích zmiňuje dvakrát. Roku 1829 na č. 65 a roku 1855 na č. 13. V minulých stoletích nebylo zvykem, aby se pocestný nebo forman zastavoval v každé hospodě. Pokud ano, tak stala-li se nějaká nehoda, nepohoda nebo přišla velká únava. Kronika dále uvádí tento text: „...jak vábná a žádoucí byla nejbližší hospoda u silnice. A byly čisté, útulné a přívětivé, za málo peněz posloužil šenkýř či šenkýřka každému, s pozdravem a úsměvem vítali známé i neznámé. Jesle (Futterbank) před hospodou a pravidelně dvoji vrata pro vjezd a odjezd byly neklamným znamením zájezdní hospody. Tak tomu bylo i v Lošticích U černého orla a U bílé labutě“. Hostince v Lošticích měly všeobecně vysokou úroveň. Zapříčinila to velká konkurence na samotném náměstí, vždyť v některých obdobích bylo na náměstí až sedm hostinců a ubytoven pro pocestné. Samotná lokace Loštic na hlavním obchodním tahu do Olomouce byla jistě také příčinou vysoké úrovně. Reklama na dobré jídlo, nocleh a ceny všeobecně se tehdy šířila mezi lidmi velmi rychle.

Známi majitelé domu:

1862 – Alois Schetler, právovarečný měšťan

1879 – nájemník výčepu jistý Mareš Jan, hostinský (1896 - člen rady města)

1865 – František Linhart, tkalec, tzv. Dům u Linhartů, majitel domu i č. 44 u kostela – manželka Bohumila roz. Geislerová, dcera Pia Geislara z č. 14

1871 - Jan Adolf Veselý, nájemník a manželka Josefa, roz. Šilberská - obuvník

1910 – Mořic a Aloise Římští, nájemník, obchod potravinami

1921 – Leopold Šilberský, nájemník, holírna – vdova Ludmila Silberská, živnost vedl Josef Juřík

1928 – František Nejezchleba, nájemník trafikant

František Linhart

František Šilberský / Radek Zimmermann

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 66/1 – radnice

Dům č. 66 byl v 15. století uváděn jako právovarečný dům. Kroniky z roku 1545 uvádí, že k domu patří „loučka s chmelnicí“. Na konci 16. století (1581) je dům odkoupen městem Loštice od Jindřicha Podstatského z Prusínovic a zřízena zde radnice - *Radhaus*. Na počátku 17. století dům několikrát po sobě vyhořel. Lokační mapa města z roku 1725 ukazuje radnici přestavěnou pozdně renesančně, s hodinovým strojem a pravděpodobně i zvonicí. Další přestavba radnice je uváděna roku 1648, 1749 a 1870. Roku 1928 vyhořelo v Lošticích 16 domů a lehla popelem i městská radniční věž.

Požár se rozšířil z nedaleké židovské čtvrti. Po požáru dostala radnice novogotickou fasádu.

Známí majitelé domu radnice:

1575 – Jindřich/Jetřich Podstatský st. z Prusínovic († 1578), v letech 1573–1578 moravským nejvyšším zemským písařem, svobodný pán a hrabě

1581 – koupilo město dům pro úřední účely

1598 – dům upraven/přestavěn na radnici do renesanční podoby, dům právovarečný

Město Loštice

MěNV Loštice

Městský úřad Loštice

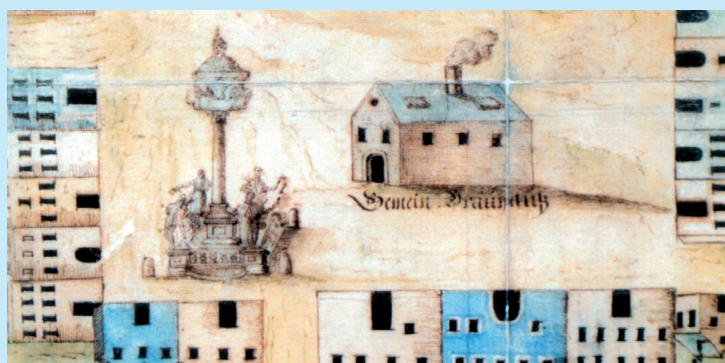

Podoba radnice v roce 1728 s hodinovým strojem.

Pivovar

Výsadou měšťanů loštických byly svobodné várky a svobodný šenk vína a piva na domech *rynkovních*. Domů *várečných* bylo po založení města v druhé pol.

13. století celkem 24. Pivovar městský byl soukromý na č. 16. V pol. 17. století byl postaven pivovar v centru města, na místě dnes stojícího *Sloupu Nejsvětější trojice*. Kroniky uvádí tyto právovarečné domy v roce 1798: č. 13, 14, 15, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 62, 63, 64, 65, 71, 72, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123 a jejich majitelé byli: J. Hladiš, V. Peiker, J. Šertler, M. Hatlánek, M. Sommer, J. Hatlánek, A. Hladiš, J. Seidl, J. Albrecht, K. Žeikovič, T. Fischer, P. Poles, S. Mollik, I. Hladiš, F. Mollik, K. Mollik, J. Drkoš, J. Drlík, vdova M. Šilberská měla pak jen dvě várky obecní. Péče o budovu od majitelů sdružení nebyla nejlepší. Pro nespočetné závady byl pivovar zbořen roku 1842. Proč? To uvádí zpráva krajského komisaře P. rytíře Widmana z roku 1836. V ní je uvedeno: „Pivovar stojící uprostřed náměstí, těsně podle císařské silnice, že je velmi chatrný na střeše i zdivu vadí pasáží, kouřem a výpary otravuje okolí a mohl by zavinit požár – má se tedy jednat o jeho zboření a přenesení na jiné odlehlé a vhodnější místo“. V Hradské ulici byly zakoupeny domy č. 107 a 108 a byl postaven pivovar nový. Právovareční měšťané prodali své podíly/práva na vaření piva do zprávy pivovaru, vznikl tak spolek „Schanburgerschaft“. Majitelé tvořili sdružení, které bylo zapsáno jako „vlastník pivovaru č. 107 a 108“.

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 121/16

Náměstí můžeme začít budovou, kde před sto lety bývala lékárna. Na fotografii je zachycen stav historizující fasády z počátku 20. století. V té době zde rodina Ferdinanda Friedla začala provozovat lékárnu. Pan Friedl byl v Lošticích lékárníkem od roku 1908 do roku 1930, dlouhých třicet dva let. Rodina Voborských až do násilného zestátnění v roce 1950 lékárnu vedla více jak dvacet let. Krásný dům, dlouhodobě dnes chátrající, byl dominantou východní části náměstí. Popřejme současnému majiteli mnoho sil k opravám, dům a obec si to zaslouží!

Známí majitelé domu:

1871 – František a Antonie Kubelíkovi

1901 – Jakub Moler, židovská národnost,
obchod s obilím, hostinský

1901 – Ferd. Friedl, lékárna, výroba sodovek

1918 – František Hnilica, lékárna, výroba sodovek

1930 – Karel Voborský (plus č.p. 64 nová lékárna)

1941 – Alois Rada

Vladimír Rada

MěstNV Loštice

OPOS Šumperk

Miloš Juříčka

Budova č. p. 120/14

V těsné blízkosti je dům, který sloužil vždy čistě k bytovým účelům. V jeho prostorách nebylo dost místa ke komerčnímu využití. Dům působí příjemným a tichým dojmem. O čem mohou jeho zdi vyprávět? Například o dobré duši jednoho z majitelů – Antonína Hausera, který, jako nejeden loštický občan v roce 1916, poskytl v domě azyl pro nemocnici příchozím Rusínům z Haliče a rumunské Bukoviny. Ti se zde léčili, čekali na vojenskou výstroj a připravovali se k odchodu na frontu. Ve městě jich tedy bylo léčeno a ubytováno ke dvěma tisícům. Syn Antonína Hausera, Alois, v té době již tři roky bojoval ve válce (narukoval 2. 8. 1914 s dalšími 84 chlapci z Loštic). V roce 1924 zde měl ordinaci lékař Karel Kukula.

Známí majitelé domu:

1870 – Libor Molík, měšťan

1912 – Antonín Hauser, hrnčíř, měšťan,
dům poskytl jako nemocnici
pro Rusíny z Haliče

Eliška Skývová / Jarmila Tilcerová

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

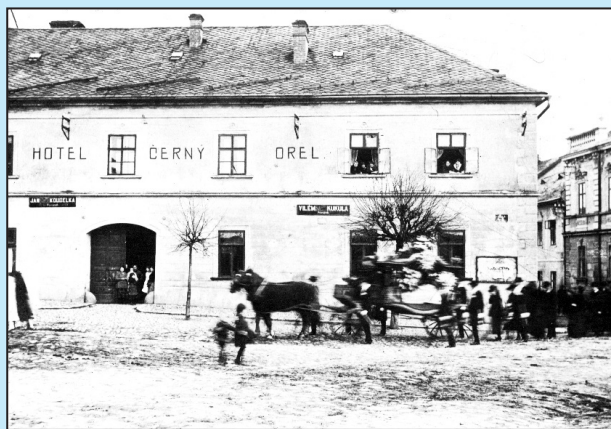
Budova č. p. 13, *Hotel Černý Orel*, *Hostinec U Škurků* i *Hotel Horák*

Dům velmi utrpěl za třicetileté války, vyhořel a byl pobourán. A tak střídali často majitele. Rodina Škurků koupila dům již v 16. století a opětovně v 19. století. Dům č. 13 byl v roce 1920 rozsáhlý a prostorný a byl průchozí z náměstí na tehdejší Jungmanovu třídu. V přízemí byly hostinské místnosti a byt, velký sál s menším jevištěm. Jako spolkové středisko užívala prostory *Sociální demokracie*. Hostinec, i když byl na náměstí, nebyl nijak zvlášť prosperující a tak k příjmům rodiny patřily i nájmy z bytů a ze sálu, kde se hrávalo často divadlo a pořádaly taneční zábavy. Po znárodnění, v roce 1951, byla v sále a prostorách jeviště zřízena kuchyně a jídelna komunálních služeb. V roce 1975 byl dům i s č. 14 a č. 15 zbořen a postavena nesmazatelná dominanta náměstí - prodejna Jednota.

Známí majitelé domu:

- 1535 – Matěj Kout, konšel
- 1545 – Jan Škurek
- 1591 – Jan Ptáček, vdova Dorota Ptáčková
- 1625 – Havel Ondráček z Petrůvky
- 1628 – Jakub Ondráček, syn
- 1630 – Pavel Hatláček/Hatlánek
- 1648 – Jiří Karger
- 1649 – S. Tetan z Tetova, hejtman císařské armády, později purkrabí na Mírově
- 1687 – Jan Fiala, šenkýř ze Žerotína
- 1717 – Josef Fiala, syn, řezník vdova Fialová
- 1762 – Václav Lošák, ranhojič
- 1773 – Josef Nehaste, řezník
- 1782 – Magdalena Seidlová
- 1782 – Jan Škurek, nájemcem hostince V. Ráž
- 1810/1822 – Jan Škurek, hostinský z Peště
- 1855 – Josef Škurek, hostinský,
Hostinec U Černého orla
– nájemníci manželé Wesselsovi
- 1871 – Tomáš a Josefa Skurkovi
- 1924 – Josef Horák
- 1946 – Hubert Horák, syn,
elektroinstalační práce, hostinský
- 1950 – Jednota, závodní jídelna
- 1975 – demolice

Pohled na loštické náměstí z konce 20. let minulého století, kdy ještě stály domy rodiny Škurkovy (č.p. 13) a Geislerovy (č.p. 14)

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Moravská větev rodu Haugwitz neměla ve znaku ryby, jak uvádí JUDr. Fischer, ale beraní hlavu se zlatými rohy a bohaté rocailly. Znak je společný pro všechny větve rodu.

Známí majitelé domu:

- 1538 – Václav Haugwitz
z Postupimi/ Boskovic
- 1582 – Jan Vítek, řezník, majitel domu č. 60
- 1630 – Václav Kovář
syn Janoušek Kovář
syn vdovy Tobiáš Janoušek
- Šimon Skyta z Moravičan
- 1648 – Jan Jaroměřský, kornet císař. vojska
- 1674 – Jiřík Kacele z Újezda
syn Karel Kacele
- 1735 – Jiří Drexler z Uničova
- 1746 – Alexandr Staršovic, z domu č. 101
- 1765 – Jiří Staršovic, syn
- 1767 – Karel Potscha
- 1793 – Josef I. Hatlánek (Hatláček), řezník,
dům vyhořel
- 1798 /1804 – Martin Hatlánek
– právnířec, měšťan
- 1840 – J. Ignát Hatlánek, syn
- 1871 – Ignác a Marie Hatlankovi
- 1893 – Pius Geisler, sklenářství
- 1925 – Bohumil Kunc st.,
manželka Emilie roz. Geislerová
- Bohumil Kunc ml.
- Josef Klimeš, učitel
- a Milada Klimešová, roz. Kuncová
- 1950 – Jednota, prodejna
- 1975 – demolice

Budova č. p. 14, Hostinec U tří kaprů

S č. 15 tvořil dům v historii jednu usedlost. Dům měl v 16. století nad vchodem šlechtický znak s beraní hlavou a údajně dvěma rybami pravděpodobně pocházející z roku 1538, kdy byl na Bouzově pánem Václav Haugwitz z Postupimi/ Boskovic s manželkou Kateřinou z Teplé Vody. Znak byl na dům přenesen ze zbourané městské brány, která stála mezi domy poblíž. Jejich příbuzný, snad syn, Hanuš obdržel 8. prosince 1555 moravský dědičný panský stav a stal se moravským zemským hejtmanem. V 19. a 20. století bylo již u domu velké hospodářství. Při sklenářském řemesle byl obchod i se skleněnými výrobky a s porcelánem. Živnost od Pia Geislera převzala dcera Emilie s manželem v roce 1925 a tu provozovali až do roku 1950, kdy jim byl dům vyvlastněn. Budova byla zbourána v 70. letech 20. století.

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 15

Počátkem 16. století dochází k rozdělení domu č. 14 na dvě parcely. Nové č. 15 je po třicetileté válce zdevastované a pusté. Roku 1641 se uvádí jako dům opuštěný. V 19. století vlastní dům rodina Schönhöfferů, která pocházela z Chomutova. První zpráva o podnikání rodiny Schönhöfferů v Lošticích je z roku 1805. Tehdejší farář Filip Sommer zapsal: „*Po bitvě u Slavkova přišlo dne 4. prosince do Loštic 18 francouzských chasseurů (myšlivců) a požadovali výpalné... a kupci Vincenci Schönhöfferovi sebrali mnoho zboží...*“. Od roku 1887 byl další Schönhöffer, Josef, majitel domu, činný ve vedoucích funkcích Společenstva živnostníků v Lošticích. V roce 1897 ve volných návrších, při radě společenstva, připomněl Josef Schönhöffer: „*... a letos je jubilejní rok 50 letého panování našeho císaře a krále a navrhuji k upomínce věnovati 100 zl. na zřízení dětské zahrádky*“ (záznam z kroniky). Rodina Schönhöfferova se živila obchodem, v domě měli malý obchod, dnes bychom řekli se smíšeným zbožím. Po roce 1889 kupuje rodina i dům v Sokolské ulici č. p. 233. Rodina Antonína Potácela vlastnila dům od roku 1939. Jako mladý narukoval do války, bojoval na ruské frontě, kde byl zajat. Z kronik můžeme číst: „*V měsíci červnu a červenci přicházejí naši vojáci z ruského zajetí... a Antonín Potácel. Všichni litují, že nezůstali v Rusku, kde měli potraviny hojnost. Sotva překročili rakouské hranice, odebrali jim vše, co si v Rusku nakoupili. Ve Lvově a v Krakově utratili pak poslední peníze při vyšetřování, proč se nechali zajmout*“. Pan Potácel byl úspěšný obchodník. Vedl široký sortiment zboží od potravin po spotřební zboží, nářadí, nástroje, kuchyňské potřeby, barvy, laky, petrolej a oleje. Patřila mu i benzínová pumpa před Hotelem Horák. V roce 1950 byl obchod rodině znárodněn. Budova byla zbourána v roce 1975, na jejím místě postaven dům Jednoty, dnes Coop.

Známí majitelé domu:

1575 – Jan Kaplan

Pavel Straka z Kutné Hory, učitel, rektor školy

1587 – Valentin, kovář

1600 – Grygar, švec

1628 – Lukáš Grygar, syn

1629 – Jakub Pospíšil

1641 – Jiří Vejdělek, kupuje devastovaný dům

1650 – Jan Schmidt, barvíř, dům opustil
Obec Loštice

1656 – Václav Šuna

1659 – Jiří Hlaváč / Hlaváč, syn

1684 – Janu Petráš z Bavorova ve Slezsku

1693 – Eliáš Ignác Rupert z Kadaně

1697 – Václav Kočár ze Svánova,
dcera - manželka J. Langer

1723 – Josef Langer, zeť

1746 – Rochus Valouch, řezník ze Šilperku/Štítů

1762 – Ignác Hatlánek/Hatláček, řezník

1871 – Josef Schönhöffer, obchodník, kramář, matka Karolína, roz. Drlíková z Loštic

1918 – nájemník Ferdinand Friedl, lékárník - starý pán lékárník

1939 – Antonín Potácel, obchod se smíšeným zbožím, zeť Josefa Schönhöffera

1950 – Jednota

1975 – demolice

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 50

Dům náleží ke Kostelní, dnes Komen-
ského ulice. V budově bylo více prostor
k pronájmu. Pronajímaly se jak byty, tak
komerční prostory v přízemí. První zná-
mý majitel byl František Lenart, radní a
dolský mlynář. Jinak byl pan Lenart velký
patriot, např. v roce 1862 se nabídl, že na
vlastní náklady bude spravovat cestu ve-
doucí z Loštic přes „Lišku“ k jeho mlýnu.
Známý obchod zde vedl pan Josef Kovář.
Vázal knihy a pracoval s tisky. Také pro-
dával papírnické zboží a dobová kronika
uvádí toto: „... u Kovářů bylo k dostání:
od písanky na písmo latinské, přes klobou-
ky, rukavice, deštníky, cukroví, knihy, bi-
žuterii až po baterie“ (Weiser J.). Tehdy se takové prodejny s lepším zbožím říkalo Obchodní dům. Pan

Kovář pak koupil vlastní dům před mostem, č. p. 11, kde dál Obchodní dům provozoval.

Zastavme se také u dámy, která otevřela a vedla slavnou cukrárnu loštickou s vídeňskými zvyklostmi. Paní Anna Maršíková, roz. Krejčí, byla dcera hostinského Antonína Krejčího na Pešti. Cukrárkou se vyučila ve Vídni, kde také poznala svého budoucího manžela Josefa Maršíka, byl ve Vídni panským komorníkem. V roce 1907, jedenáct let po sňatku, se manželé přestěhovali do Loštic a paní Anna si otevřela cukrárnu. Byla zde v nájmu na č. p. 50. Její manžel po šesti letech zemřel. Cukrárnu pak pře-
stěhovala a vedla se svou sestrou. Koupili dům nedaleko, č. p. 220, v Kostelní ulici. Její vyhlášené cuk-
rovinky lákaly do Loštic mnohé hosty. Cukrárnu provozovala dlouhých 20 let. Paní Anna Maršíková
zemřela u své rodiny v Třebíči v roce 1943.

Známí majitelé domu:

1826 – František Lenhart, manželka Anna roz. Masíčková z Dolského mlýna

1861 – Antonín Seidl, člen správní rady pivovaru

1888 – nájemci Josef Kovář, knihař, knihkupec

asi od r. 1900 – Josef a Františka Zdráhalovi

1908 – nájemci – Anna Maršíková – cukrárna

1910 – stavitel Jaroslav Bendas

s manželkou Marií, roz. Sommerovou
Josef Zdráhal

1913 – manželé Kličkoví, Václav Klička

1919 – nájemci – Libor Zapletal, drogist,
vchod z Kostelní ulice

1928 – nájemci – Jan Matyáš – holič

1932 – nájemce – firma Baťa, obchod obuví

1933 – uzenářství

1940 – nájemci – Jiří Nikl, obchodníkem s textilem

1948 – nájemci – František Zapletal – trafikant

Výloha již vlastního obchodu
na č. p. 11, Olomoucká ulice - před mostem.

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 51/19

Josef Gärtner, syn Josefa st. a Julie roz. Benešové, se vyučil hodinářem a zlatníkem u mistra Slavíka, tehdy na domě č. 172 v Kostelní ulici. Odešel do Bystřice pod Perštejnem, kde se i oženil. V roce 1923 se vrátil do Loštice, aby si zde otevřel obchod v domě č. 123 – hodinářství a obchod zlatým a stříbrným zbožím. Pravděpodobně přebírá živnost po svém mistru Slavíkovi. Proč se nevrátil na dům rodičů č. 51, není známo. Rodina Gärtnerova prodala dům Antonínu Langovi, který zde pokrokově zřídil dílnu na barvení látek. Dle pramenů však snad byly v domě obchody dva - látky a řeznictví.

Známí majitelé domu:

1800 – Josef Rotschein, právovárečný měšťan
1850 – Ferdinand Rotschein
1862 – Vilém Rotchein
1865 – Josef Rotschein, právovárečný měšťan
1871 – Josef Gärtner, hostinský, z Lipinky u Uničova, manželka Julie roz. Benešová
1875 – Antonín Lang, barvení a prodej látek
1890 – Karel Lang, obchod střížným zbožím, také zde prodejna řeznictví kol. r. 1900
1913 – Karel Lang ml., galanterie a umělé květiny
1938 – Marie Langová, roz. Vyjídáčková, vdova
1973 – Zdeněk Lang st.
1977 – Zdeněk Lang ml.

Budova č. p. 52/17

V roce 1532 byla založena první městská kniha a poprvé se připomíná radnice umístěná právě v domě č. p. 52. Předpokládá se, že radnice zde měla sídlo od 14. století. Domy č. 51 a č. 52 byly v minulosti propojeny. Jak je vidno z pramenů, majitelé domu, často i parcely, se střídaly. Není úplně zřejmé, která část domu v 19. století století komu patřila. Vidíme však, že rodina Langova, její členové, byla v začátku 20. století majitelem obou domů.

Známí majitelé domu:

1798 – Sigmund Mollik, „počtář“ městského pivovaru
1871 – Antonín Mollik
1909 – František a Marie Lenhartovi,
mlynář na Dole, Dolském mlýně
Fr. Lenhart bydlel na č. 50
1915 – Zdeněk Zdráhal, správce městské elektrárny
na Dolském mlýně a Karla roz. Langová,
sestra Karla Langa (galanterie a umělé
květiny – sousední dům č. 51)
1915–1929 – nájemce Vilém Sláma, řezník
Miloslav Volek, Gustav Volek, Jan Volek

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 115/2

Rodina Drlíků přichází do Loštic roku 1756 z Moravičan. Všichni Drlíci byli po celé generace koželuhové. Alexius Drlík jako vlastník č. 115 od roku 1805 „... *postupuje dům svému synu Petrovi, kupní smlouvou 16.12.1813 a s tím i 1000 zl. Spolu s tím 35 mír pole za zahradou. Veškeré pvozy a zařízení při domě č. 81, které se vztahují k živnosti koželužské si zatím ponechává k vlastnímu použití*“, tolik uvádí kronika Jana Weisera.

Známí majitelé domu:

- 1805 – Alexius Drlík, do roku 1803 obecním hospodářem, školní rada, zastupitel obce
- 1813 – Petr Drlík, koželuh, bere si ženu ze sousedního domu - Annu Peikarovou
- 1831 – Šimon Drlík
- 1871 – František Heller, nájemce obchodu L. Bubeník od r. 1918
- 1938 – Františka Kouřilová, roz. Hellerová - vdova
- 1938 – Antonín Rosulek, obchod smíšeným zbožím, převzal i obchod po L. Bubeníkovi

Jiří Štika

Budova č. p. 116/4

V 16. a 17. století byl v domě soukromý pivovar. Poté se pivovar přesunul do budovy ve středu náměstí. Odtud jej roku 1838 „výčepní měšťanstvo“ (Schanburgerschaft) - majitelé práva na vaření piva, převedlo i s výčepem do budovy v Hradské ulici. Svatební smlouvou mezi Petrem Drlíkem a Annou Peikerovou, dcerou Jana Peikara hostinského, z 27. 12. 1814, přináší nevěsta věno 773 zl. a dvě dojné krávy. Ženich pak 1/2 domu č. 81 v ceně 1000 zl. Manželé roku 1814 dostali odkazem i dům 115/2, od otce Petra Drlíka, Alexiuse. Roku 1885 se v Hladischově zahradě nalézá ve výkopu prazvláštní keramika – *Loštické poháry*. V odborných muzejních kruzích vzbudí nález diskuze o původu a druhu keramiky. V roce 1896 bylo v domě také řeznictví. Dům č. p. 116/4 je od roku 1988 zapsán do státního seznamu památek.

Známí majitelé domu:

hrnčířská dílna

- 1810 – Jan Peiker, hostinský, dcery Anna a Karolína
 - 1862 – Libor Peiker
 - 1885 – Klement Hladisch, stavitel
 - 1903 – Josef Majer, zámečník, zemědělec, synové Vincenc a Gustav, daroval kostelu v Lošticích zvon za 12 000 K.
- Václav Kašpar
Marie a Jana Kašparovi
Jana Kašparová

Dům č. p. 116/4 je od roku 1988 zapsán do státního seznamu památek.

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 118/8

Během staletí byl dům užíván buď jednou, nebo dvěma rodinami/majiteli. Vrátime-li se k rodině Gerlichových, dozvíme se z pramenů, jak podnikavá a pracovitá to byla rodina. Jan Gerlich pracoval jako obuvník v Kostelní ulici v Lošticích. Poté co si se ženou koupili dům na náměstí, přesunula sem i ona svou výrobu a obchod s mlékem, tvarohem a máslem. Rozuměli svému řemeslu a zaměřili se na to, co se nejvíce prodávalo. Syrečky - tvarůžky. Uvědomíme-li si, kolik takových řemeslníků v Lošticích bylo, nutně nás musí napadnout, jak se museli otáčet a jak daleko museli tovar vozit, aby měli své zákazníky. Nu, nebyl to lehký život.

Známí majitelé domu:

1871 – Michal Müller / Julius Benedikt

1894 – Anna a Jan Gerlichovi, výroba syrečků

1925 – Marie Gerlichová (nájemci Jarmarovi 1950, Fialovi 1954, Rozsypalovi 1964, Kuchařovi 1966)

Paní Sittová

1963 - Marie Nováková, provdána Ryšavá a Boleslav Ryšavý

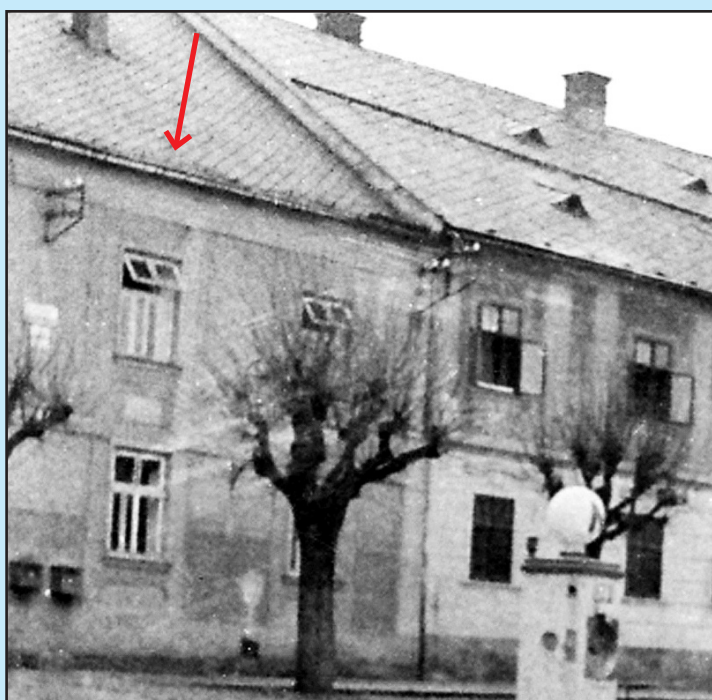
2021 – Daniela Slouková, roz. Ryšavá

Oldřich Novák

Budova č. p. 117/6

Dům na náměstí jeho majitelé využívali k bydlení a drobnému obchodu. Dům má výhodnou pozici. Více než 100 let jej i rodina Heidenreichů pravděpodobně vlastnila, doba koupě domu byla již v 18. století, kdy konkrétně se již v pramenech neuvádí. Rodina velmi dbala na vzdělání svých dětí. František Heidenreich ve své pozici kurátního vikáře byl přímým zástupcem biskupa v arcidiecéze Olomouc.

Známí majitelé domu:

1800 – František Heidenreich, manželka
Magdaléna, roz. Drlíková

syn Msg. František Heidenreich,
kurátní vikář, ředitel arcibiskupské
kanceláře konzistorní

František Heidenreich,
sládek loštického pivovaru

1871 – Štěpán a Anna Chytilovi

1925 – Jan Muzikant, rolník, narukoval
do války r. 1916 a šťastně se vrátil

Václav Muzikant, Ing.

Jana Muzikantová

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Budova č. p. 119/12

Na fotografii, za morovým sloupem vpravo, stojí dům, jehož známá historie majitelů sahá až do roku 1763. V tomto roce začala vlastnit dům rodina Sommerů, ta jej v roce 1784 prodala. Rodina nadále zůstala žít v Lošticích a v 19. století obchodovala s dobyt看em. V roce 1800 kupují větší dům na náměstí, č. p. 62 a stěhuje se do něj. Jan Sommer je 15 let starostou. Olomoucký německy psaný časopis *Die neue Zeit* z roku 1870 uvádí: „Sommer byl dle jejich mínění Němec v nejlepším a nejušlechtlejším slova smyslu: laskavý, snášenlivý, upřímný, šlechetný, nepřítel frází a lži. Získal si lásku všech poctivě smýšlejících občanů města, neboť působil pro obecní dobro a blaho (prosadil rozšíření školy, pečoval o přestavbu radnice...)“. Vlastníkem domu č. p. 119/12 se v roce 1784 stává Anton Drlík. Jan Drlík, vnuk Antona, je činným živnostníkem v druhé pol. 19. st. Je členem Společenstva živnostníků, které bylo zavedeno po zrušení cechů v roce 1855 a docházelo postupně k organizování řemeslníků a obchodníků pod správu císařství/státu. Drlíkovi prodávají dům Františkovi Heumannovi, kramáři, v roce 1800. Jeho rodina vlastnila dům dlouhých 100 let. Mimochodem, věděli jste že: kramáři/ živnost kramářská – jsou obchodníci, kteří obmezují se na prodej v malém veškerého onoho zboží spadajícího mezi živnosti svobodné, jež uspokojiti má běžné potřeby obyvatelstva v stanovišti svém a okolí jeho. Na venkově zastoupeny jsou takto jimi namnoze obchody smíšeným zbožím, liší se však od těchto tím, že kramáři jsou jen oprávněni obchod vésti předměty každodenní potřeby bezprostředně pro místní obyvatelstvo. Kramáři blíží se však bez odporu třídě hokynářů, a proto vedou též obchod skoro veškerým oním zbožím, jímž hokynáři pravidelně obchodují. Jakkoli všeobecně prodej mouky nespadá v objem živnosti kramářské. To říká Všeobecný slovník právní Františka Xavera Veselého z roku 1899.

Známí majitelé domu:

1763 – Jan Sommer
 1784 – Anton Drlík st., koželuh / Jiřík Drlík ml.
 1800 – František Heumann, kramář
 1870 – Marie a František Heumannovi, živnostník,
 zakládající člen Společenstva živnostníků
 ustanoveného v Lošticích roku 1887
 1896 – Hugo Heumann
 Stanislav Oliverius
 Roman Oliverius

Budova č. p. 118/10

O domu je z pramenů známo, že to byl dům s byty v 1. NP a s obchodem/dílnou/výčepem v přízemí.

Známí majitelé domu:

1852 – Michal Müller, právovarečný měšťan, kořalna
 a r. 1857 palírna a prodej kořalky, piva
 Julius Benedikt
 1894 – Jan a Anna Gerlichovi, výrobci syrečků
 1925 – Marie Gerlichová, dcera (nájemci Jarmarovi)
 Paní Sittová
 1963 – Eva Nováková, provdána Zabloudilová
 a Zabloudil Zdeněk
 2018 – Zdeňka Nováková roz. Zabloudilová

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Loštice, malebné městečko na okraji Hané. Jeho založení sahá do raných osídlení. Vzniklo na místě dávných slovanských vesnic/osad. První písemné zmínky se objevují v pol. 13. století. Dějiny obce a jejich obyvatel úzce souvisí s bohatou úrodnou půdou Hané, s místopisnou polohou, s polohou na kraji Sudet. Nejvíce se o kulturách dovídáme z archeologických vykopávek a z drahocenných kronik. Loštice mají celkem napsaných 13 knih/kronik. První sepsal Vojtěch Bubeník, (1859–1924), malíř, *písmomil*. Čerpal z městských knih, zapisoval události, které vyslechl od obyvatel Loštic. Kroniku psal česky a sepsal ji v letech 1923 až 1927. Nezačal však rokem 1923, ale popsal události z historie okolních vesnic, první světovou válku, jediný zdroj o životě v Lošticích z té doby, vkládal drobné vizitky, tiskoviny, čímž kroniku velmi obohatil.

Měla jsem možnost nahlédnout na práci kronikářů v mnoha obcích. Často práci dělají zdarma, pro blaho obce. Jezdí na povinná školení. Jejich práce si nesmírně vážím. Díky nim můžeme sledovat zápasy a boje našich předků. Pokud neznáme minulost, neznáme své kořeny. Ty jsou důležité pro naši budoucnost. Současná kronikářka Loštic, Věra Večerková sepisuje již 14. knihu kroniky. Kronikář píše až s ročním zpožděním. Doplňuje ji o informace po událostech, s možnou reflexí na děj. Kronika se totiž nedá psát v daném roce, události se změny, může se změnit i náhled na ně. Píší se proto s ročním zpožděním. Retuše jsou velmi náročné, knihy se píší ručně. Velká většina kronikářů dnes proto píše kroniky na počítači. Kronikář musí být nestranný, apolitický. Dnes k tomu přibýlo ještě omezení GDPR, nelze uvádět narození, úmrtí, svatby. Významná je její práce při třídění informací o městu, které sbírá od mnoha subjektů. Při setkáních nad historií Loštic nás napadlo vybrat příběh, který není tak známý. S radostí vám ho předkládáme, je to korespondence mezi Lošticemi, Zábřehem a úřady z přelomu 19. a 20. století.

Kronikáři města Loštice:

1923–1926 – Vojtěch Bubeník, malíř, písmomil

1927–1931 – Karel Pyšný, soukromník

1931–1940 – Tomáš Pudil, městský tajemník

1940–1956 – Jaromír Ošťádal, ředitel školy

1956–1981 – František Pokorný, ředitel školy

1981–1982 – Marie Selingerová, matrikářka

1983–1996 – Vladimír Žák, profesor

od roku 1997 – Věra Večerková, pedagog

Velice děkuji za možnost zpracovat historii obce Loštic. Bylo mi velkou ctí potkat se s nadšenci a patrioty vašeho krásného malebného města. Speciální dík Petru Fialkovi, Věře Večerkové, Davidu Kofránkovi, Ludkovi Štiplovi, Vladimíru Kovářovi, Janu Konečnému a paní starostce Šárce Havelkové Seifertové. Všem děkuji za pomoc a důvěru. Osobně беру zabývání se historií obcí našeho regionu za radost a velice mě těší, když objevím pro posluchače a návštěvníky výstavy a přednášek něco nového. Posílíme tak společnou snahu o významnost obce, vždyť Loštice tu jsou dlouhá staletí. Za nimi je síla hor jesenických a před nimi úrodná rovina Hané. Loštice zaujímají důležité místo, pro mě je to brána mezi kraji a kulturami. Svou úlohu zde plní na výbornou!

kurátor, Ivana Mertová Pobucká

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Snaha Loštic postavit ve městě střední školu, gymnázium nebo „reálku“ s vyučovacím jazykem českým.

Dne 18. dubna 1893 předkládá místní školní rada žádost o zřízení první české měšťanské školy na Severní Moravě. Ve školním okrese zábřežském jsou měšťanské školy, ale výhradně s vyučovacím jazykem německým. Na celém území Moravy není česká „měšťanka“. Po urputných jednáních bylo uděleno povolení ke stavbě 1. 5. 1894 v Lošticích a 15. 5. byl položen základní kámen. Za rok a 3 měsíce byla škola postavena. Vysvěcení (církevní slavnost s panem farářem) se konalo 1. 9. 1895 a začalo vyučování.

Po otevření české měšťanské školy v Lošticích, začaly se na Zábřežsku objevovat návrhy zřídit českou střední školu. Do čela vyjednávání byly ustanoveny Loštice, jako jediné české město na severní Moravě. „Máme město, jenž má správu obecní českou! Jsou to naše Loštice!“, znělo z radnice. Jako druhé město se hlásil Zábřeh, kde žila převážná většina obyvatel německy mluvících.

Proč Loštice a ne Zábřeh? Argumentace města Loštice v roce 1893:

- máme české, vlasteneckým duchem prodchnuté zastupitelstvo
- Loštice nejsou obcí chudou a milerády by přinesly značné oběti
- nebudou zde žádní odpůrci, jsou zde bohatí továrníci, chleboďárci a bude dostatek kapitálu k vystavění budovy. Tu by Loštice vystavěly samy a poskytly by jí hmotnou podporu
- byly by velké potíže s posíláním dětí z Loštic do českého gymnázia v Litovli nebo Zábřeze
- osady kolem Loštic jsou vzdáleny 3 – 6 km. Do střední školy by podle odhadu nastoupilo asi 84 žáků, v Zábřeze jen 56
- nesmíme zapomenouti, že na Zábřežsku je mnoho dětí blbých, jak statistika vykazuje, které arci ke studiu na středních školách se nehodí
- obce v okolí Loštic mají spojení silniční kromě Pavlova a Moravičan. Z obcí v okolí Zábřehu na podzim a na jaře se pro bezedné bláto takřka není možno do města mnohdy dostat
- vzduch v Lošticích není znečištěn smrdutým dýmem z továren, v okolí jsou stinné lesy, které osvěžují zdravým výparem vzduch zdejší. Pobyt ve městě je zdravý, procházky v okolí Loštic v obcerstvujícím chladu a stínu příjemné
- Loštice jsou polohou svou nejzpůsobilejší ku zřízení české reálky, ježto leží v kraji úrodném obklopeny četnými městy a městysi
- budova by mohla stát vedle české měšťanky

Proč Zábřeh? Argumentace Zábřeha:

- Jsouť v Zábřeze okresní a politické úřady. Město je středem okresu.
- V Zábřeze jsou komunikace zajisté nejlepší, proto jsou tu i návštěvy hojnější.
- Ve městě samém je sice jen jednotřídka čeká, ale kolem je celé okolí české. Zájem žáků pro Zábřeh je po celém okolí veliký, skutečný a ne dělaný.
- Větší potřeba školy je v Zábřehu a ne v Lošticích. Zábřeh se po zřízení českého gymnázia uvědomí, přibude tak další české město a postaví se bok po boku českým městům.
- Loštice budou mít českou měšťanku a reálku si dobudou později. A Zábřeh by germanizaci propadl a nikdy by české gymnázium nezískal.

Kdo zvítězí? Loštice nebo Zábřeh?

- Zřízení gymnázia v Zábřehu bylo přání veškerého severomoravského lidu až na město Loštice, které místo aby poskytlo ruky pomocné, vypovědělo nám bratrský boj, nedbajíc proseb našich a zoufalství.
- V lednu 1896 se obecní výbor v Lošticích usnesl, že se město vzdává zřízení reálky, že nechce překážet rozvoji českého gymnázia v Zábřehu. Základní kámen byl položen 24. 4. 1898 a budova gymnázia v Zábřehu dostavěna roku 1901.

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Spolky, organizace, sdružení v 2021 – živá současnost obce

1. **Klub českých turistů – KČT**
Činnost: zájezdy, cyklovýlety, lyžování, akce – *Pochod za loštickým tvarůžkem*
2. **Jezdecký klub**
Činnost: účast na jezdeckých závodech, práce mládeže s koňmi, akce – *Zlatá podkova*
3. **Jednota divadelních ochotníků**
Činnost: divadelní představení, přehlídky, spolek od roku 1835
4. **Sbor dobrovolných hasičů Žádlovice – část Loštice**
Činnost: kulturní a společenské akce, účast na hasičských závodech
5. **Sbor dobrovolných hasičů Loštice**
Činnost: zásahy u požárů, dopravních nehod, pomoc občanům, dobrovolné práce, soutěže fyzické zdatnosti i znalosti, činnost pro děti a mládež, zájmový útvar Mladí hasiči, pravidelné schůzky, letní tábor
6. **Údolí Třebůvky**
Činnost: ochrana přírody, sčítání ptactva a vzácných Lilií zlatohlavých, jarní úklid kolem řeky
7. **SK Loštice 1923**
Činnost: práce s dětmi a mládeží, práce s dospělými, sportovní a zábavné akce, organizování zápasů, účast na utkáních
8. **TJ Slavoj Loštice**
Činnost: práce převážně s dospělými, ale i mládeží a dětmi, pohybové aktivity
9. **Junák – středisko Šíp**
Činnost: výlety, vycházky, organizace táborů, pravidelné schůzky, rozvoj morálních hodnot
10. **Filatelisté**
Činnost: spolkové schůze, směny známek, diskuze, sbírky známek
11. **Hudební uskupení**
Loštická Veselka – dechová hudba
Šlapeto – lidové a hospodské písně
Kamarádi – country hudba
Ve2doma – žesťový kvartet – absolventi ZUŠ
Činnost: účast na společenských a kulturních akcích, pravidelné zkoušky
12. **Respekt a tolerance**
Činnost: dějiny židovské komunity v regionu a ve městě, společenské a kulturní akce, výstavy
13. **Asociace víceúčelových základních organizací – AVZO**
Činnost: sportovní střelba, oddílové závody, zájmový útvar Mladí střelci
14. **Český svaz zahrádkářů Loštice** – Činnost: moštování ovoce
15. **Český svaz zahrádkářů – osada Barborka**
Činnost: péče o pozemky, pěstování ovoce a zeleniny, brigády, péče o zdroj vody
16. **Český svaz chovatelů**
Činnost: účast na chovatelských výstavách, společenské akce, pořádání výstavy chovatelů

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Spolky, organizace, sdružení v 2021 – živá současnost obce

17. Český rybářský svaz

Činnost: práce s dětmi, mládeží i dospělými, údržba vod a hrází, okolí rybníků, údržba budov, výlovy rybníků, závody, péče o přírodu

18. Myslivecké sdružení Horka Loštice

Činnost: příkrmování zvěře, údržba budov a mysliveckých zařízení v terénu, péče o zvěř, o přírodu, pravidelné lovy

19. Myslivecké sdružení Loštice - Vlčice

Činnost: příkrmování zvěře, údržba budov a mysliveckých zařízení v terénu, péče o zvěř, o přírodu, pravidelné lovy

20. Kondiční cvičení

Činnost: pravidelné tréninky

21. Šachový klub

Činnost: pravidelné schůzky, účast na závodech, akce – *O pohár krále Tvarůžka*

22. Klub přátel hudby

Činnost: koncerty s účastí předních českých umělců

23. Zumba

Činnost: pravidelné schůzky, akce – *Charitativní zumba*

24. Paličkování

Činnost: ruční práce, udržování tradic

25. Cvičení pro ženy

Činnost: pravidelné schůzky

26. Taneční skupiny Orda – 2 oddíly

Činnost: účast na společenských a kulturních akcích, pravidelné tréninky

27. Jóga denního života

Činnost: pravidelné cvičení

28. Keramika

Činnost: práce s dospělými i dětmi, výstavy, účast na společenských a kulturních akcích

29. Klub seniorů

Činnost: společenská setkání, taneční zábavy, ples

30. DDM Mohelnice – Městské kulturní středisko Loštice - 18 kroužků

Činnost: taneční, keramická, jazyková, sportovní

31. Skatepark - Činnost: možnost denního tréninku v kryté hale

32. Mažoretky

Činnost: práce s dětmi a mládeží, účast na společenských a kulturních akcích, pravidelné tréninky

33. Český svaz včelařů

Činnost: péče o včelstva, péče o přírodu, pravidelné schůzky

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Spolky, organizace, sdružení v 2021 – živá současnost obce

34. *STURM – Spolek pro trvale udržitelný rozvoj Mohelnicka*

Činnost: zlepšit a posílit osvětu o nakládání s odpady a předcházení jejich vzniku, ekologické aktivity, výsadba stromů, péče o přírodu, pravidelná spolková činnost, charitativní akce, občanské aktivity

Akce s podporou skupin nadšenců z Loštic:

35. *Ultramaraton Borák*

Činnost: akce – Ultramaraton Borák - Běh na 90, 42 a 14 km, jedenkrát za rok

36. *Běh za loštickým tvarůžkem*

Činnost: sportovní akce Běh za loštickým tvarůžkem, jedenkrát za rok

37. *Žádlovický cyklokros*

Činnost: závod pořádaný v žádlovickém parku, mezigenerační závod

38. *Coop – Jednota*

Činnost: sdružení zákazníků obchodu potravinami, pravidelné schůzky, zákaznické karty

39. *Osadní výbor Vlčice*

Činnost: společenské a kulturní akce pro všechny generace, výsadba stromů

40. *Osadní výbor Žádlovice*

Činnost: společenské a kulturní akce pro všechny generace

41. *Výtvarná skupina Le Plumes – Pírka*

Činnost: pravidelná výtvarná činnost, organizace výstav, návštěvy galerií, pořádání výtvarných kurzů pro veřejnost

Divadelní spolek v roce 1920 – 44 členů.

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Historie židovské komunity v Lošticích

Na Moravě se židovská přítomnost datuje již od období Velkomoravské říše. První písemná zmínka o židovské obci v Olomouci pochází z roku 1140. První zpráva o usazování Židů v Lošticích byla zaznamenána roku 1544. Původní zdejší židovská čtvrť s dřevěnou synagogou se nacházela poblíž farního kostela. V roce 1554 byl při cestě k Palonínu založen židovský hřbitov, který je zde dochován dodnes.

V průběhu třicetileté války (1618–1648) byla křesťanská i židovská část města zpustošena, což se projevilo také na poklesu počtu obyvatel. Po roce 1648 se židovská komunita začala znovu doplňovat, neboť sem přicházeli Židé prchající z Polska, Litvy a Ukrajiny i uprchlíci vypovězení z Dolních Rakous a Vídně. V roce 1727 dochází k přemístění židovské čtvrti na západní okraj města, kde se nachází do dnešních dnů. Stalo se tak na základě Translokačního reskriptu vydaného císařem Karlem VI., který nařizoval soustřeďování židovských obydlí do oddělených sídlišť, a to v patřičné vzdálenosti od kostelů a míst náboženských slavností. V letech 1805–1806 dochází k rozšíření synagogy a k její úpravě v klasicistním slohu. V této podobě je budova k vidění i v současnosti. Po roce 1850 zde spisovatelka Fanny Neuda, žena místního rabína Abrahama Neudy, napsala svoji úspěšnou a do dnešních dnů ve světě vydávanou knihu *Hodiny zbožnosti*.

Revoluční události v polovině 19. století přivodily reorganizaci státní správy v celé monarchii a zlepšily práva pro všechny občany. Také Židé dostali poprvé v historii plná občanská práva.

V roce 1850 žilo v Lošticích 483 židovských obyvatel, což představovalo 17 % obyvatel města. Po roce 1850 se židovská komunita postupně zmenšovala, neboť její členové využívali nově nabytých svobod a stěhovali se do větších měst a průmyslových center. Kolem roku 1900 žilo ve městě 115 osob židovského vyznání. V té době se zdejší židovské rodiny věnují převážně obchodu, ale někteří se také zabývají tradičním loštickým řemeslem – výrobou tvarůžků.

V období první republiky byli členové židovské komunity integrováni a plně zapojeni do kulturního a společenského života ve městě. Pozitivní historie loštických Židů skončila krátce po příchodu nacistů. V roce 1942 bylo všech 59 židovských obyvatel z Loštic transportováno do koncentračních táborů; z tohoto počtu přežily a domů se vrátily pouze tři osoby. Židovskou komunitu dnes připomíná starobylý židovský hřbitov a nedávno zrekonstruovaná synagoga.

V interiéru synagogy se nachází stálá muzejní expozice dokumentující 400 let židovské přítomnosti v Lošticích.

Pohled na ulici se synagogou, rok 1920.

Synagoga Loštice - modlitební sál, cca r. 1940.

Loštice - HISTORIE A SOUČASNOST

Prosinec 1888: zvolen první český starosta Loštic!

Léta 1888 a 1889 jsou v novodobých dějinách Loštic hodně důležitá: tehdy se po desetiletích bojů Češi konečně „zmocnili“ radnice. Neobešlo se to bez řady tahanic – jak kolem vlastních voleb v roce 1888, tak kolem předání moci, které se protáhlo na devíti měsíční agónii německého panování. To, co si pamatujeme v několika útržcích z hodin dějepisu o národním obrození a české národní emancipaci, mělo v Lošticích podobu čtyř dekad boje o českou radnici. Městečko leželo na samé jazykové hranici, zatímco Moravičany, Palonín, Obectov, Veselí či Pavlov byly ryze české, Mohelnice, Újezd nebo Líšnice skoro čistě německé. Loštice (a taky Žádlovice) vězely někde mezi tím: drobní řemeslníci a rolníci byli většinou českého původu, česky mluvící a cítící, elity, byť české, mluvily německy. To se týkalo nejen řady židovských spoluobčanů, kteří v průběhu 19. století konečně nabývali plných občanských práv a mluvili také německy. Pokud chtěl být hoch, „nóbl“, patřit do lepší společnosti, musel mluvit německy. Loštice se ve druhé půli 19. století nakonec stále více počestují. Češi tvořili rozhodnou většinu a domáhali se svých práv. Radnice však byla v rukou Němců! Do revoluce 1849 nešlo mluvit o žádných volbách. První proběhly v r. 1850, další až v r. 1861, teprve poté už byly pravidelné v 3–4 letém rytmu. Největším zádrhelem ale bylo, že nebyly ani všeobecné, ani tajné a ani rovné. Volební právo měli zjednodušeně řečeno jen plnoletí muži (od 24 let) s domovským právem (nešlo získat tak jednoduše, jak dnešní trvalé bydliště, udělovalo se představiteli obce), kteří platili přímé daně určité výše. Mohli volit pouze čestní občané jmenovaní radnicí a právnické osoby: firmy, církve (pokud vlastnila v obci majetek), šlechta vlastníci velkostatek... Další voliči byli tzv. kurie. Co si pod tím představíte? V tehdejší době to byly 3 skupiny (později 4 a na konci mocnářství 5), do nichž byli voliči zařazeni podle majetku. V I. kurii bylo v roce 1888 ve městě 35 voličů a ti volili 8 členů obecního představenstva (tedy dnes zastupitelstva) – stejně jako 79 voličů v II. a 446 voličů ve III. kurii! Pro mocné a bohaté Němce a Židy, kteří dlouho díky majetku ovládali I. kurii, stačilo ohlídat si pár desítek voličů II. kurie a vítězství bylo jejich. Není divu, že za této situace by Češi nikdy nevíťazili, avšak koncem 19. století zesílili i ekonomicky, dostali se do vedení některých firem, jiné založili. Přetáhli na svou stranu nerozhodné voliče, strhli ty pasivní. Přišla velká šance. Doba úřadování vypršela starému představenstvu už v květnu 1888, ale tehdejší starosta Alois Fiala (jako rozený Čech německy uměl jen velmi špatně, o to víc „němčil“) vyhlásil volby až na prosinec, až se prý židovští obchodníci vrátí z nákupů lnu. Rozjela se nekalá volební kampaň. Pomluvy, intriky, čestná občanství k posílení německé strany. Židovští kupci náhle ochotně dávali na dluh proti plné moci českého voliče, aby za ně dobrodinec hlasoval. Výhrůžky zaměstnancům, jak na straně Čechů, tak i Němců. Strhávaly se plakáty, docházelo ke krvavým potyčkám. A konečně volby: 14. 12. pro III. sbor. Z 446 voličů dorazilo 371, vlastenci zajistili kočáry, které vozily voliče z Palonína a i nepohyblivé! Přesvědčovací komanda chodila po chalupách a vytahovala nerozhodné od kamen a dostrkávala je do volební místnosti. A dohlížela, aby je Němci na poslední chvíli nezlomili. Přesto byl osud dlouho na vážkách, ale odpoledne Češi strhli mobilizaci voličů vítězství na svou stranu: všech 8 mandátů českým kandidátům! Nálada na české straně byla skvělá, ale boj pokračoval druhý den. Ve II. kurii ze 79 voličů dorazilo 55 a v I. kurii z 35 voličů 30. Rozhořela se tahanice o plnou moc. Mnozí totiž podepsali nejdřív jednu a poté i druhou stranu. Češi navíc reklamovali, že čestní občané mohou volit jen v přítomnosti německého okresního hejtmána. Většinu českých námitek však bylo smeteno ze stolu. Nastalo velké napětí, které přerostlo v české nadšení: ve II. kurii opět všech 8 mandátů! V prestižní I. kurii bylo vylosováno 5 zástupců české strany a jen 3 Němci. „Dobojováno a zvítězeno! Ryze české město Loštice, jež skoro půl století snášeti musely nadvládu pranepatrné menšiny německo-židovské, uměle a násilím u vesla se držícím, vymanily se po tuhém a zoufalém zápasu z jarma německého, vráceny úplně národu našemu,“ referoval den po volbách olomoucký tisk - Našinec. Devět měsíců trvalo, než Němci neradi radnici předali české straně. Dne 31. srpna 1889 byl starostou Loštic zvolen obchodník Rudolf Schönhöffer.

Na závěr jazykový koutek inspirovaný příjmením prvního českého starosty. Takže, za českou stranu byli zvoleni: Adolf Fiala, Gustav Fischer, Edmund Böse, František Seidl, Alois Tichý, Karel Lenhart, Martin Keslar, Jan Lang, Jan Drlík, Pius Geisler, Jan Hl., Jan Hoplíček, Karel Nasadil, Mořic Pudil, Josef a Rudolf Schönhöfferové, Mořic Havelka, Felix Mollik, Josef Drkoš, Jan Svozil a Abraham Hirsch. Moc českých příjmení tam není, není-liž pravda? A jak to bylo u „Němců“? Uvozovky jsou na místě: příjmení Červinka, Helekal, Fiala, Vrtal, Bártl moc německy nezní. Složitost tehdejší situace naznačuje i to, že některá příjmení se vyskytují na „obou stranách“ barikády. A zůstat stranou v takové vyhrocené době bylo velmi těžké!

Vladimír Kolář a Ivana Mertová Pobucká

Rudolf Schönhöffer